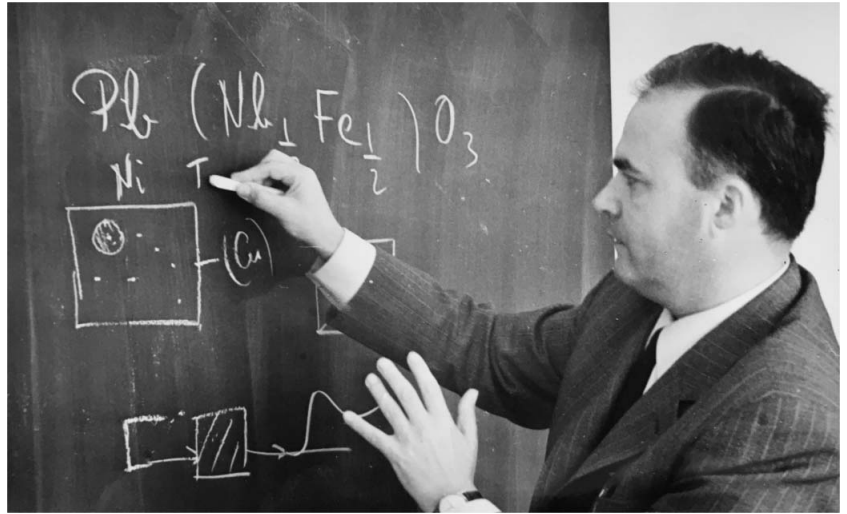

PÁL LÉNÁRD, EGYETEMI PROFESSZOROM ÉS INTÉZETI IGAZGATÓM

Horváth Dezső
Wigner Fizikai Kutatóközpont

Pál Lénárd hosszú pályafutásom egyik legérdekesebb és legértékesebb professzora volt. A hatvanas években atomfizikára oktatott bennünket az ELTE-n: előadásai mindig világosak és igencsak gondolatébresztők voltak, bár a vizsgáira való felkészülés komoly erőfeszítést igényelt. Az intézeti szemináriumokon ott volt és hozzászólt: vette ugyanis a fáradságot, és felkészült a témákból. Soha nem felejttem el, micsoda erőfeszítésbe került felkészülnöm Pál Lénárd atomfizika-vizsgájára a Brown-mozgás Einstein-elméletéből. Lénárd mindent hajlandó volt tanítani, amire éppen szükség volt: én csak az atomfizikát hallgattam tőle, de tanított fizikushallgatóknak statisztikus fizikát, szilárdtest-fizikát, sőt még valószínűségelméletet is, amelyről tankönyvet is írt. Mindezek mellett időnként megjegyezte, hogy nem is fizikusként végzett, igazából inkább vegyésznek tartja magát.

Amikor beadtam egyetemi doktori dolgozatomat 1974-ben, Pál Lénárdot kértem fel egyik bírálómnak, és boldog voltam, hogy elfogadta. Ráadásul ebből az alkalomból, ahogyan az akkoriban szokás volt, felállt, ünnepélyesen kezét nyújtott, és azt mondta, tegeződjünk. Régen ismertük egymást és rendkívül udvarias ember volt, mindig visszaköszönt, amikor üdvözöltem, iszonyúan zavarba jöttünk tehát, hogy amikor legközelebb találkoztunk, én szervuszat mondtam, ő meg jó napot kívánt (aztán persze észébe jutott, és korrigálta szervuszra). Jó néhány kutatóintézetben dolgoztam, és Lénárd egyike volt annak a két igazgatónak (a másik *Erich Vogt* volt Vancouverben), akit komolyan érdekelt, mit csinálnak a kutatói. Később este gyakran körbejárt a KFKI-ban, és ahol világos laborablakot látott, benyitott és megkérdezte, mit csinálnak. Egyik éjjel *Kajcsos Zsolttal* kettesben a pozitron-szögkorrelációs méréshez építettünk berendezést, amikor Pál Lénárd betoppant és kifagatott bennünket, mit csinálunk. Ószinte meglepetésünkre azt tanácsolta, vegyük fonto-

lora a pozitronannihilációs Doppler-spektroszkópiát, mint szintén fontos, hasonló módszert, tehát ismerte ezt az akkor még gyerekcipőben járó témát. Valóban felmerült a Doppler-módszer, de az anyagiak hiánya miatt a szögkorreláció mellett döntöttünk.

Fenyves Józseftől hallottam a következő történetet. Szokásos reggeli körútjai egyikén Pál Lénárd benyitott a KFKI I-es épület magasföldszinti üvegtechnikai műhelyébe. A műhelyben az ajtónak háttal a technikus éppen fusított az esztergán valami otthoni darabot. Lénárd mögé állt észrevétlen és hosszan nézte, majd amikor észrevették, Lénárd megkérdezte tőle, hogy a darab, *Vámos* elvtárs, ami készül, vajon micsoda. *Vámos* rövid gondolkodás után kivágva magát: „A darab, ami készül, Pál elvtárs, nem más, mint HEREPFEDÉNY.” Arról már *Móra Ferenc* óta tudjuk, hogy nem tudjuk micsoda. Lénárd se tudta, de további jó munkát kívánva *Vámos* barátunkat magára hagyta. Lénárdot persze nem hagyta nyugodni a dolog, különösképp a név idegenszerű, mégis meggyőzően műszaki hangzása miatt, ezért egy alkalommal az üvegtechnikai műhely akkori vezetőjét, *Zsigmond Györgyöt* kérdezte meg a HEREPFEDÉNY hovatartozását illetően, elmesélve neki az elnevezés megjelenését műhelybeli körútja alkalmával. *Zsigmond György* jót nevetve tájékoztatta igazgatóját, hogy a műhelyben a túlzottan kíváncsi érdeklődőknek ezzel az elnevezéssel szokták nem az orrára kötni a készülő munkadarab mibenlétét. Az eset után *Vámos István* még sok éven át dolgozott az intézetben jó egészségben.

A hetvenes években Dubnában dolgoztam, amikor egyszer óriási meglepetésemre Pál Lénárdot láttam a szovjet televízióban előadást tartani ékes orosznyelven (az előadás témájára, sajnos, nem emlékszem).

Kiváló egyetemi oktató, fizikus és tudományos szervező volt, emlékezünk rá tisztelettel.

Horváth Dezső Széchenyi-díjas kísérleti részecskefizikus. 1970-ben végzett az ELTE-n, vizsgálatait Dubnában és Leningrádban kezdte, a kanadai TRIUMF-ban, az amerikai BNL-ben, a svájci Paul-Scherrer Intézetben, az olasz INFN-ben, majd a CERN-ben folytatta. Budapest–Debrecen kutatócsoportokat szervezett CERN-kísérletekre. 2006 óta koordinálja a magyar fizikatanárok részecskefizikai oktatását a CERN-ben. Emeritus professzor, magántanárként részecskefizikát oktat a Debreceni Egyetemen.